

Geavanceerde therapieën bij de ziekte van Parkinson

Angret Minten, parkinsonverpleegkundige JBZ

Leonie van Keulen, verpleegkundig specialist neurologie/parkinson JBZ

Marloes Snepvangers, parkinsonverpleegkundige ETZ

Wat gaan we bespreken?

Wat zijn geavanceerde therapieën Wanneer ben je er aan toe?	Leonie
Apomorfine (pomp & pen)	Leonie
Duodopa	Angret
Lecigon	Leonie
Deep Brain Stimulation	Marloes

Wanneer overweeg je geavanceerde therapieën?

- Hinderlijke motor-fluctuaties of bijwerkingen die ondanks optimaal medicatieschema niet te voorkomen zijn.
- Te vaak op een dag pillen moeten innemen.
- Vuistregel: 5 - 5

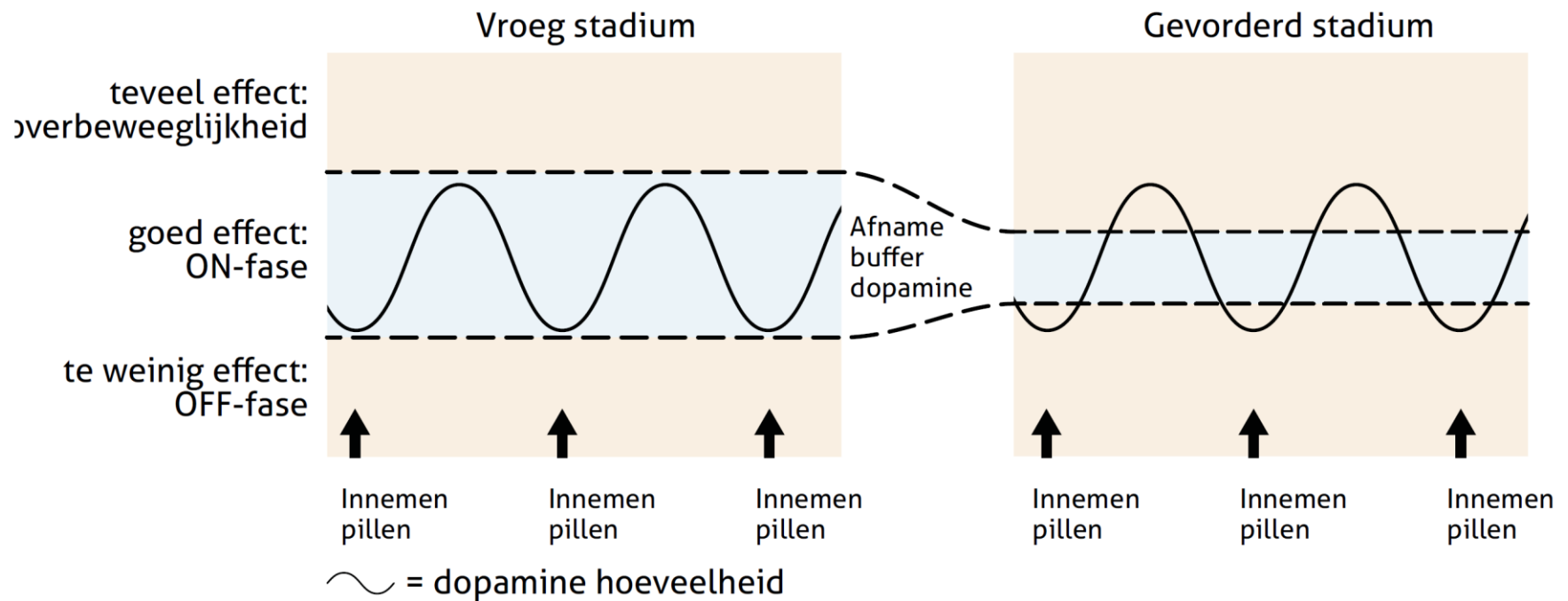
OF

- Als een tremor niet reageert op medicatie (DBS)

Wat zijn fluctuaties?

Wat is therapeutische breedte?

Als een patiënt toe is aan meer informatie.

Meestal met de verpleegkundige/verpleegkundig specialist

Samen alle opties doornemen

- Voor welke bent u wel/niet geschikt?
- Wat zijn de voor en nadelen?
- Hoe zien de behandelingen er uit?
- Wat mag je er van verwachten?

Gezamenlijk doel van therapieën

Langer stabiel blijven bij een smallere therapeutische breedte.

De ON wordt niet beter, maar wel een groter deel van de dag aanwezig.

Pompthherapieën

*Angret Minten, parkinsonverpleegkundige
Leonie van Keulen, verpleegkundig specialist neurologie/ parkinson*

Wat komt er aan bod?

- Welke pompen zijn er?
- Hoe werken de pompen, hoe gaat het opstarten?
- Wat zijn de voor- en nadelen?

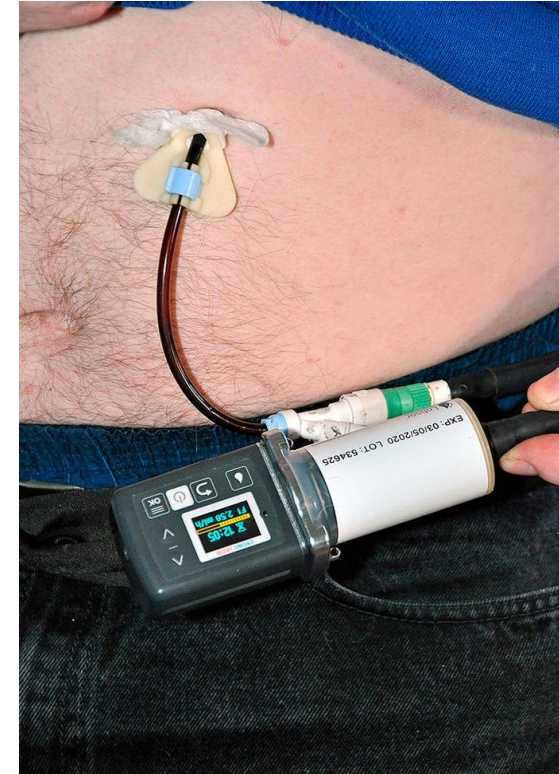
Apomorfine

Duodopa

Lecigon

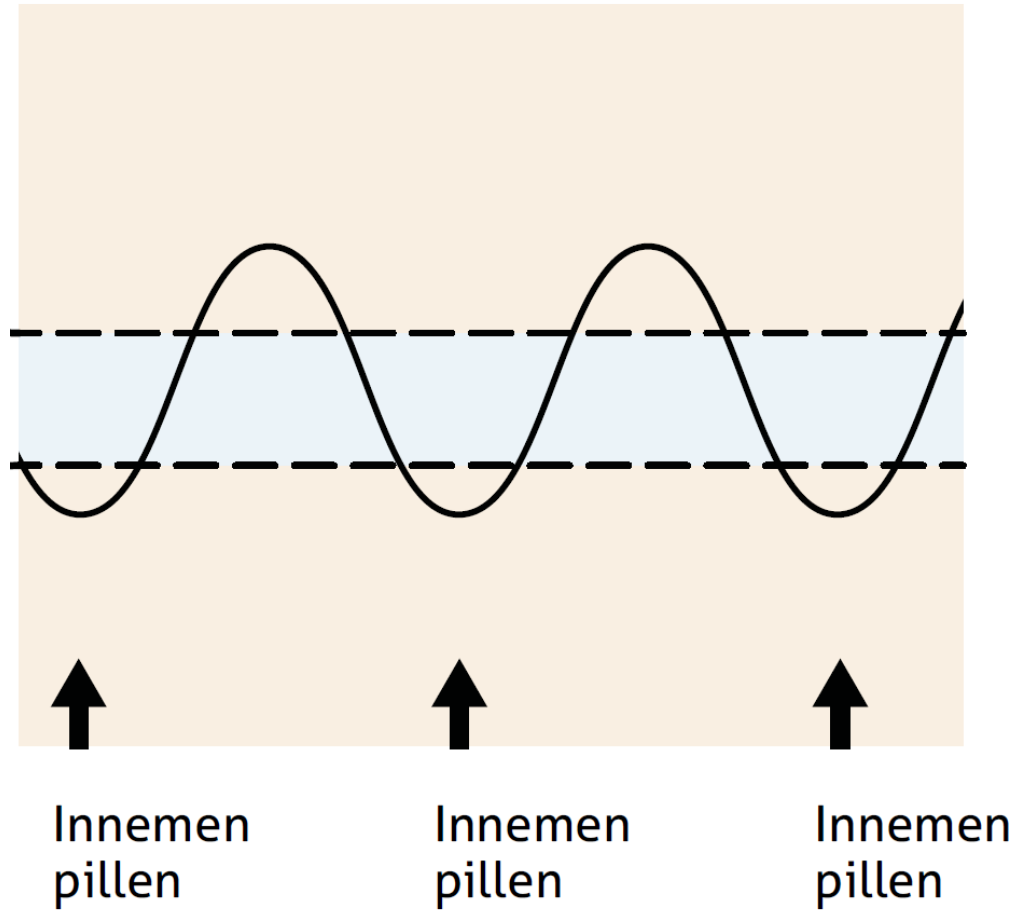
Wanneer overweeg je pomptherapie?

Hinderlijke motor-fluctuaties, die ondanks optimaal medicatieschema niet te voorkomen zijn.

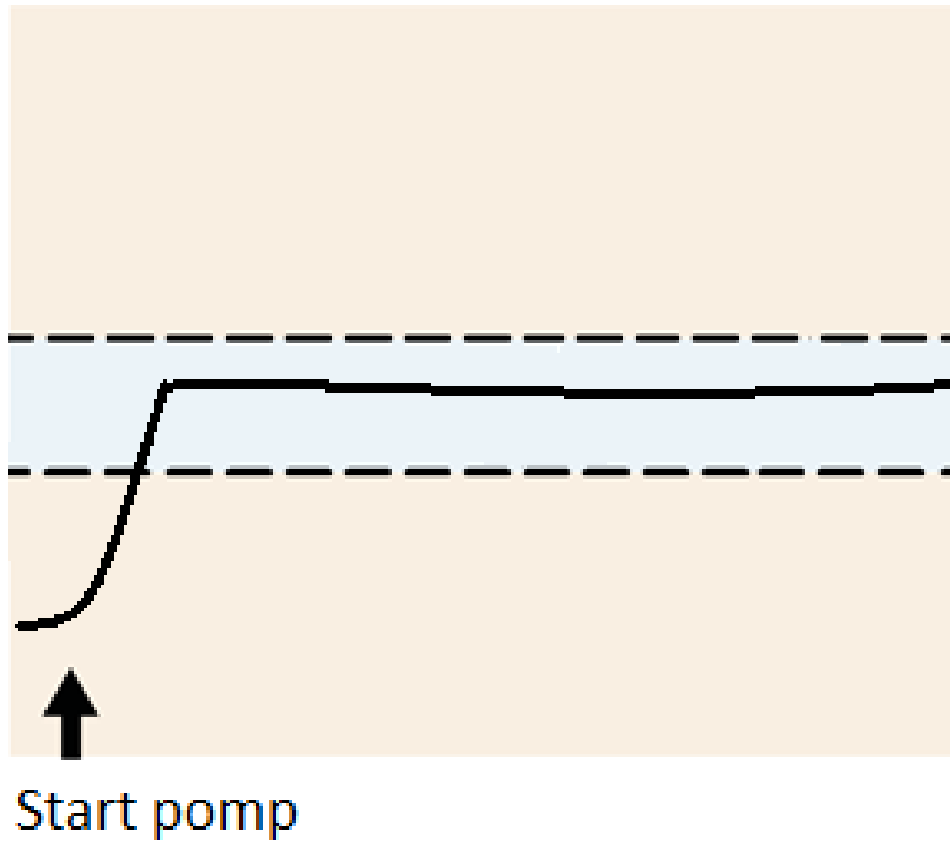
Hierbij meerdere opties geprobeerd (naast levodopa ook andere medicijnen).

Te vaak op een dag pillen moeten innemen (en rekening moeten houden met maaltijden).

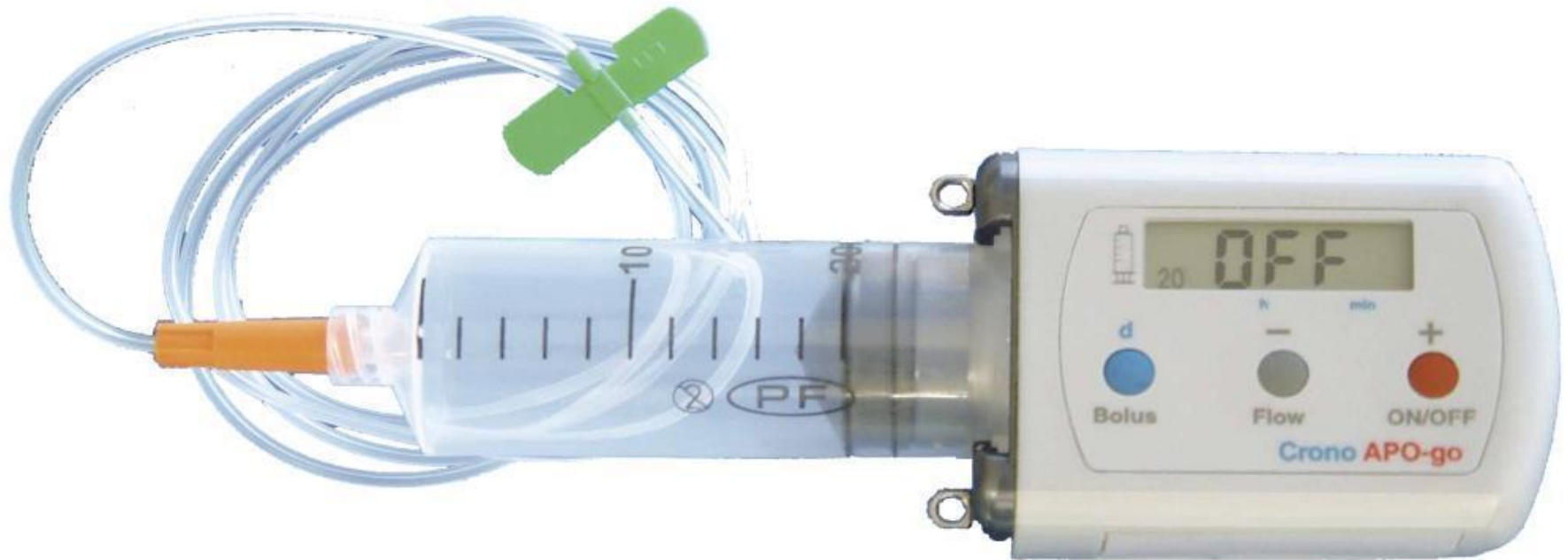
Hoe werkt een pomp?

Hoe werkt een pomp?

Apomorfine pomp

Middel

Apomorfine = dopamine agonist (rotigotine, pramipexol, ropinirol)

Toediening

Via naaldje in buikhuid met slangetje als verbinding naar pomp.
Iedere ochtend aanbrengen, 's avonds verwijderen.

Opstarten

Tijdens ziekenhuisopname 3-5 dagen.

Hier wordt de pomp gestart en **getitreerd**.

Begeleiding van gespecialiseerd verpleegkundige.

Apomorfine pen

Toepassing:

Vaak ter overbrugging tot iemand kan starten met DBS, of wil starten met de apomorfine pomp.

Toediening

Een prikje in de buik tijdens een OFF

Opstarten

Tijdens ziekenhuisopname in 1 dag

Hier wordt getest welke dosering nodig is om uit een OFF te komen.

Begeleiding van gespecialiseerd verpleegkundige.

Voordelen

Geen ingreep nodig om te kunnen starten.
Extra dosering (“shotje”) werkt zeer snel.

Nadelen

Ziekenhuisopname vereist.
Nog steeds ook meermaals per dag pillen moeten slikken.
Risico op pijnlijke plekjes in de buikhuid.

Duodopa pomp

Middel

Levodopa/carbidopa (sinemet)

Toediening

Via sonde (slangetje) door de buikhuid via de maag naar de dunne darm.
Iedere ochtend pomp op sonde aansluiten, iedere avond afkoppelen.

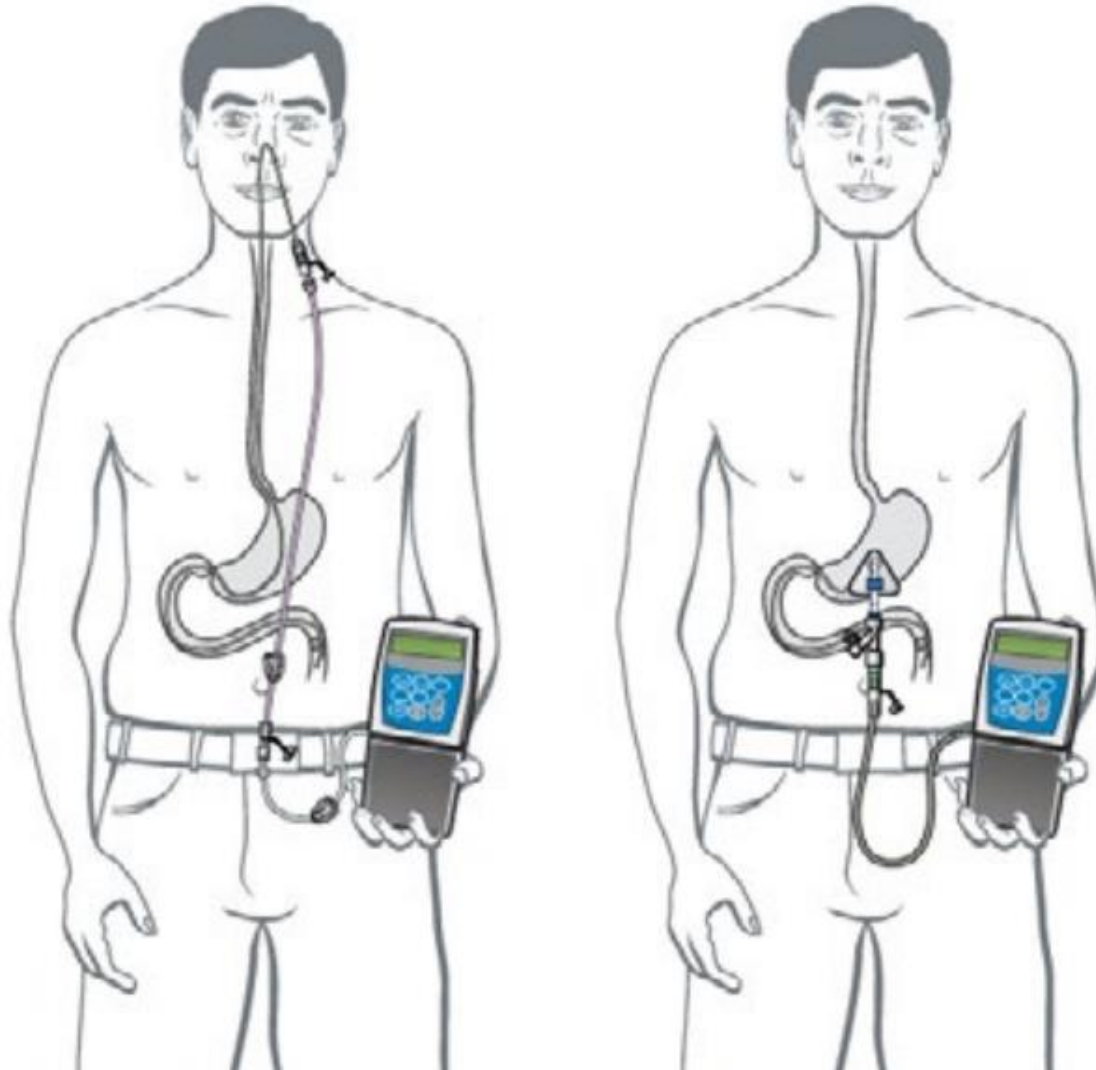
Opstarten

Thuis of in ziekenhuis, in 3-5 dagen.

Hier wordt de pomp gestart en **getitreerd**.

Begeleiding van gespecialiseerd verpleegkundige.

Meestal direct een PEG-j Bij twijfel een neus-sonde

Lecigon pomp

Middel

Levodopa/carbidopa + entacapon (stalevo)

Toediening

Via sonde (slangetje) die door de buikhuid naar de maag loopt.

Iedere ochtend pomp op sonde aansluiten, iedere avond afkoppelen.

Opstarten

Thuis of in ziekenhuis, in 3-5 dagen.

Hier wordt de pomp gestart en **getitreerd**.

Begeleiding van gespecialiseerd verpleegkundige.

Voordelen/nadelen Duodopa & Lecigon

Voordelen

De pomp vervangt overdag alle parkinsonmedicatie.

Nadelen

Ingreep noodzakelijk (PEG-j plaatsing)

Risico op dislocatie van de binnensonde / irritatie huid bij de insteek

Medicatie in de koelkast bewaren (mag 24u buiten de koelkast)

Duodopa: relatief grote pomp

Lecigon: relatief vaak maag-darm klachten als bijwerking

Kan ik nog ruilen?

Ja duodopa kan omgezet worden naar lecigon en andersom

Waarom kies specifiek welke?

Apomorfine	Duodopa	Lecigon
Als je minder wilt fluctueren op een dag		
Als je goed tegen dopamine-agonisten kunt		Als je goed tegen entacapon kunt
Als je geen last hebt van <ul style="list-style-type: none">- Lage bloeddruk- Hallucinaties- Slaperigheid		
	Als je te vaak op een dag pillen moet innemen	
Als je geen PEG-sonde wilt		
PEN: als eigenlijk goed bent ingesteld met pillen, maar soms een overwachte OFF hebt		

Deep Brain Stimulation (DBS)

Marloes Snepvangers, parkinsonverpleegkundige - ETZ

Meer informatie

Folder

[Parkinson-vereniging: geavanceerde therapieën](#)

(Let op: er komt een nieuwe folder)

Video

[ParkinsonTV](#)

Ervaringsdeskundigen

Vraag evt. parkinsonverpleegkundige om contactgegevens